

страждання.

Можливо, що остаточної відповіді на питання, де саме слід провести межу, і немає, так як громадська думка і наукові знання змінюються від десятиріччя до десятиріччя. Зважаючи на те, що від випадкових помилок хіміків, космічних променів, викидів у довкілля, неякісного харчування та інших чинників у нашому геномі постійно відбуваються нові мутації, можна припустити, що це питання залишатиметься актуальним ще не одне сторіччя.

Література

1. Зеленкова И.Л., Беляева Е.В. Этика: Учеб. пособие. М.: "Тетра Системс", 1998. – с.56-78
2. Малахов В. Этика. Навч. посібник. – К.: "Либідь", 2000, -с.5-22
3. Мічіо Кайку. Візії: як наука змінить ХХІ сторіччя./Переклала з англ. Анжела Кам'янець. – Львів: Літопис, 2004, -с.17-27, 348-370
4. Cranor, Carl F., Are Genes Us? The Social Consequences of the New Genetics. Rutgers University Press, New Brunswick., N.J., 1994. p.170
5. Lee, Thomas F., Gene Future: The Promise and Perils of the New Biology. Plenum Press, New York, 1993. pp.160-163

КЛОНУВАННЯ – ОДНА ІЗ АКТУАЛЬНИХ БІОЕТИЧНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

Порубай О.А.

Полтавський ДПУ імені В.Г.Короленка

Одним із розділів прикладної філософської етики є біоетика, або етика життя, яка вивчає проблеми моралі, насамперед щодо людини і всього живого[1].

І.Кант писав: “Людські фантазії тривають аж до могили, хто не вмів стримувати свої фантазії – той фантазер, у кого фантазія поєднується із ідеями добра – той ентузіаст, у кого хаотична фантазія – той мрійник, у кого нестримна фантазія поєднується з ідеями зла – той злочинець”[2].

Людські фантазії не мають меж. Ідея клонування людини уперше з’явилася на сторінках художніх творів письменника-фантаста Бредбері. Сьогодні ж це суперечлива реальність. Мабуть, жодне із досягнень науки минулого століття не викликало таких бурхливих дебатів, як клонування. Можливість створювати людські копії фактично розділила світ на дві частини: тих, хто «за», і тих, хто «проти». Причому проти виявилася не тільки більшість релігійних діячів, але й частина наукової спільноти.

Впродовж останніх років в ООН розгорнулася боротьба між двома ідейними групами. Перша і найчисленніша з них, очолювана США, добидалася введення заборони на всі види клонування людини, тоді як інша, очолювана європейськими країнами, пропонувала заборонити лише репродуктивне клонування, дозволивши ученим проводити клонування в

дослідницьких цілях. ООН відмовилася від резолюції, що накладає повну заборону на клонування людини. Тоді конфліктуючі сторони дійшли висновку, що розв'язати проблему не вдасться, а тому ухвалили рішення зупинитися на декларації з досить розмитими формулюваннями, яка задовольнить обидва табори[4].

Отже, що ж таке клонування?

Клонування – це напрям клітинної або тканинної інженерії галузі біотехнології. Клон (від грец. – гілка, нащадок) – це потомство рослинного або тваринного організму, що утворюється внаслідок вегетативного розмноження багатоклітинних організмів або нестатевого поділу клітин одноклітинних організмів. Основне, що всі особини одного клону є точною копією материнського організму, відрізняються більшою генетичною однорідністю, ніж особини, що утворилися внаслідок статевого розмноження. Тобто, клонування – це процес нестатевого розмноження, в результаті якого отримують точні копії організмів.

В історії людства є приклади успішного клонування як символи перемоги сучасної біотехнології. На початку 60 –х рр. ХХ століття були розроблені методи, які дозволяли успішно клонувати деякі вищі рослини і тварин. Перший успіх належить професору Стюарду з Корнельського університету, який довів, що вирощуванням окремих клітин кореня моркви (істивої частини) в середовищі з потрібними поживними речовинами та гормонами можна стимулювати процеси клітинного поділу, які приведуть до утворення нових рослин моркви. Пізніше Гордон (Оксфордський університет, 1968 р.) зумів клонувати хребетних тварин (шпорцеву жабу, ідентичну тій особині, в якій було взяте ядро). У лютому 1997 р. у Шотландії в лабораторії «Рослін» шляхом імплантації клітинного ядра в клітини молочної залози в незапліднену яйцеклітину клоновано вівцю Доллі. Кінець ХХ століття клоновано мишей на Гавайях, телят у Японії. І, нарешті, 1998 р. тривають дослідження клонування людей[2].

У чому суть цієї технології?

Вилучається попередньо підготовлена яйцеклітина. Це суттєво, оскільки саме така яйцеклітина має особливу будову оболонки. Після цього шляхом достатньо складних маніпуляцій з неї видаляється ядро. На його місце поміщається підготовлена структура, вилучена зі звичайної соматичної клітини з повним набором хромосом. Така видозмінена яйцеклітина вживлюється в організм і через потрібний проміжок часу з'являється на світ організм – клон, у якому немає іншої генетичної інформації, окрім тієї, яку було взято для його утворення з клітини протогенотипа.

Офіційні дані щодо клонування людей не розголошуються. Ця проблема й досі залишається міфом та реальністю.

Проблема клонування – дуже серйозна проблема в біоетиці, що існує вже близько 30 років та істотно відрізняється від традиційної класичної нормативної етики, що вчила моралі, і від теоретичної етики, що пояснює світ. Проблема клонування – це не стільки проблема, що належить до сфери громадської думки, науки чи ідеології, а до серії серйозних інститу-

ційних форм: правове поле, державна діяльність і етик у даному контексті виступає тільки експертом. Тому питання клонування повинне вирішуватися на дуже серйозному рівні і професіоналами, а не шляхом опитувань громадської думки.

Клонування – це галузь науки, заборона якої призведе до того, що почнуться підпільні дослідження, фінансовані з неблагонадійних джерел. Людство повинно об'єднатися у вирішенні цієї проблеми в рамках жорсткого політико-правового поля. Але кожна держава по-різному готова до вирішення цього питання. У такій корумпованій державі, як Україна, схильній до найрізноманітніших зловживань, заборони повинні бути, звичайно жорсткішими.

Клонування – це дуже цікавий медико-біологічний експеримент, який має свої переваги та недоліки. Перспективним є застосування технології для отримання рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин, органів і тканин з метою їх пересадки хворим людям замість ушкоджених. Можна вважати, що знайдено глобальне розв'язання проблеми безпліддя. Кожна подружня пара з будь-якою суттєвою патологією статевих органів здатні стати батьками, відтворити свою «кров і плоть» у повному розумінні цього слова.

Створення технології клонування зможе допомогти людям з тяжкими генетичними хворобами, якщо гени, які визначають спадкову хворобу містяться в хромосомах батька, то в яйцеклітину матері пересаджується ядро її особистої соматичної клітини, і тоді народиться здорова дитина, позбавлена небезпечних генів, – точна копія матері.

Значних успіхів можна досягти у тваринництві. Від будь-якої особини, яка має цінні продуктивні якості, можна отримати численні ідентичні копії, що мають ті самі ознаки.

З іншої точки зору, створивши досконаліші фізіологічні істоти, неможливо бути впевненими, що їх духовність також буде досконалою. Віддавши перевагу найкращому, можна буде спостерігати однотиповість існуючого і втрату природної гармонії живих організмів. Тобто питання біоетики виходить далеко за межі науки – у сферу соціокультурних і світоглядних проблем[3].

Одним із фундаментальних принципів біоетики є принцип автономії особистості – форма вибору, особиста свобода вибору дії, реалізація яких дозволяє людині приймати рішення і здійснювати вчинки у відповідності із цінностями і принципами. Метою біоетики є створення етичної орієнтації, що базується на найбільшій повазі до людської гідності і найдбалішому ставленні до життєвого середовища. Вона покликана гуманізувати застосування науки і технологій з людською гідністю і унікальністю, запобігати помилкам і технологічним зловживанням [1].

Біоетичні погляди особистості слід починати формувати при вивченні шкільного курсу біології, використовуючи інтерактивні методи навчання. На уроках загальної біології, вивчаючи основні положення клітинної теорії та клонування клітин, вчитель формує поняття не тільки з наукової точки зору, але і етичної, здійснюючи інтеграцію природничона-

укового та соціогуманітарного світогляду учнів. Цьому сприяє також проведення інтегрованих уроків природничих та суспільно-гуманітарних дисциплін.

Шукаючи відповідь на порушені питання, педагогічні колективи загальноосвітніх навчальних закладів в умовах профільності навчального процесу повинні розробляти нові методичні підходи для створення етичної орієнтації учнів, що базується на найбільшій повазі до людської гідності.

Література

1. Гриньова М.В., Джурка Г.Ф., Кращенко Ю.П. Біоетичні проблеми і природничо-наукова освіта // Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України / Матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. – Полтава: АСТМІ, 2004. – с.45-48.
2. Янісевич І. Клонування: «За» і «проти» // Біологія. – 1998. – № 28. – с.10-16.
3. Кундієв Ю.І. Біоетика – ознака цивілізованості // Науковий світ. – 2002. – № 7. – с.26-27.
4. Иойрыш А.И. Правовые и этические проблемы клонирования человека // Государство и право. – 1998. – № 11. – с.87-93.

ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВ'Я

Рибалко О.Я., Кочубей О.В.

Полтавський ДПУ імені В.Г. Короленка

Актуальною проблемою сучасного розвитку людської цивілізації залишається потреба забезпечення життя та здоров'я людства. Зміна етичних передумов поведінки людини у спілкуванні з природою, зокрема, біосферою, у забезпеченні належних умов збереження людини та її здоров'я.

Саме в цьому вбачається головне призначення біоетики, особливо біомедичної етики [2].

Біоетика – це етика життя. Для неї насамперед характерне усвідомлення самоцінності життя, моральне освячення життя як фундаментальної цінності.

Її зусилля спрямовані переважно від людини в навколишній світ, а мета цих зусиль – збереження цього життя, незалежно від того, в якій формі воно проходить. Саме тому коло інтересів біоетики охоплює такі моральні проблеми як явтоназія, трансплантація органів, штучне запліднення, біомедичні дослідження тощо [4].

Численні дослідження доводять, що в Україні стрімко зростають показники венеричних захворювань і абортів. Великий відсоток розлучень серед новостворених пар, зростає кількість неповних сімей, різко погіршився стан репродуктивного здоров'я.

Одним із найпоширеніших факторів демографічного процесу зали-